

PINZELADES D'UNA ÈPOCA

Rosa Comas

Actualment tinc 90 anys, complerts el passat dia de la Puríssima. Això són unes pinzellades de la meua vida, perquè la meua memòria em falla. Començo a partir dels anys que recordo.

Vivia amb els pares a la Plaça d'Espanya. La meua mare, la Pepita, no treballava, però quan vivíem a Sarrià va ser la pentinadora del barri; feia uns recollits i uns monyos com una professional. El meu pare era empresari; la fàbrica era propietat de quatre cosins de la família del meu pare i ell era el que manava. Es deia "Butzems i Companyia", es feien mosaics i va ser molt popular al barri de Sants.

Potser el que puc explicar són anècdotes que recordo. En aquella època tenia deu anys. La part de la meua vida que vaig viure amb il·lusió va ser al col·legi, sobretot el mes de maig, el mes de Maria. Tot era adornat amb flors i posaven un altar molt bonic, cantaven unes cançons molt maques i li tiraven flors a la verge. Jo anava a un Col·legi de Monges, "la Sagrada Família", on érem tot noies. Ens feien combregar una vegada al mes i la Germana Joana ens comentava el tema de no prendre res abans.

Als quinze vaig començar a treballar, d'aprenenta de modista en un local al carrer Cucurulla, on fèiem tot tipus de roba per vestir. Un dia, com altres, l'encarregada del taller em va comentar de portar un vestit, tot endreçat amb una caixa, a la Sra. Molins, que vivia al carrer Muntaner. Des de la finestra es veia el Portal de l'Àngel i allí us imagineu qui hi havia?... El meu xicot... amagat, però el vaig veure. Vaig anar al carrer i, dissimuladament, vaig donar tota la volta perquè no em veiés, perquè sabia que m'acompanyaria i em portaria la càrrega, així que vaig anar cap a la Rambla i vaig agafar el tramvia. A la tornada sí que m'hi vaig apropar i em vaig estar una estona amb ell. Llavors, quan vaig arribar al local, la mestressa em va cridar l'atenció pel temps que havia trigat.

L'experiència d'aprenenta va ser la més feliç perquè, a més d'aprendre a fer-me la roba i a cosir, a prop d'on treballava hi havia una casa molt important de roba "Princesa", que ens donaven els retalls. Així, jo em feia la meua roba de vestir.

Quan va començar la guerra, ja estava casada i amb una filla de tres mesos. El meu marit (el xicot que s'amagava, que es deia Lluís) va haver de marxar al front, i va tornar quan la meua filla Àngela tenia dos anys i mig. Jo em vaig quedar amb els meus pares a casa (Sants). El meu pare encara treballava a la

fàbrica i la meva mare ja era molt gran. Durant el temps en què el meu marit va ser fora, patia molt per ell; portava un medalló amb la seva fotografia, i la nena no parava de fer-li petons.

Vam passar gana, sobretot perquè érem a la ciutat. Aleshores, el que fèiem era anar, juntament amb les meves cunyades per part del meu marit, als pobles. Érem cinc i anàvem de negre, perquè la meva sogra havia mort, i agafàvem el tren a les cinc del matí i anàvem als pobles. La gent quan ens veia comentava: “Ja vénen les cinc de negre. Què ens canviaran avui?”. I la veritat és que canviàvem tot el que es podia canviar (fils, agulles, etc.).

I ja no et dic per anar a buscar la cartilla del racionament. Ens donaven tan poca quantitat! 100 grams d'arròs, poc pa (blanc, però poc)... En fi, molt dolorós.

A la fàbrica van fer un refugi molt gran, on gairebé tots els veïns del barri, en el moment de la crida de sirenes, baixaven fins que tot havia passat. Sent com era el meu pare l'amo de l'indret, no em sentia gens segura allà, sentia com si em faltés l'aire, amb tanta gent.

Quan cridava la sirena agafava la meva nena i me la posava molt a prop del pit i pregava a Déu que no ens passés res, i em quedava a les portes del refugi.

El dia que va tornar el meu marit, a l'Estació de França, va ser tot un gran dia! En Lluís anava molt mudat, ja que havia estat a intendència, però la filla no el reconeixia, després de tant de temps... A mi se'm va obrir el cel.